

Arbeidernes direkte deltagelse

Taler

Elias Volan

Dato

28 august 1918

Sted

Folkets Hus, Kristiania

Omstendigheter

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte, Debatt om forbundets organisasjonsform

- 1 Det er to hovedretninger indenfor vore faglige organisationer. Den ene retningen hævder at fagorganisationen skal lægge hovedvægten paa at forbedre arbeiderne kaar indenfor rammen av det kapitalistiske samfund. Den skal arbeide for høiere løn, kortere arbeidsdag, løsning av ferispørsmålet o.s.v.
- 5 Samfundets sosialisering og det nyskappingsarbeide som maa staa i forbindelse med arbeiderne frigjørelse fra det økonomiske slaveri, skal overlates til de politiske organisationer. Den anden hovedretning hævder at fagorganisationen skal gives et bestemt politisk maal. Den skal bli en socialistisk klassebevegelse som tar aktiv del i den store sosialiseringsproces.

10

For at opnaa det vi mener med socialismen, nemlig klasseforskjellens ophævelse, blir det nødvendig at arbeiderne gjennom sine økonomiske organisationer tilkjemper sig herredømmet over produktionsmidlerne og at de ved hjelp av sine organisationer regulerer forholdet mellom menneskene i samfundet. Mot

15 en saadan ordning av det økonomiske forhold har man forsøkt at sette op et skræmmebilde om at arbeiderne organisationer vil komme til at bekjempe hverandre og at man i stedet for enkeltmandens utbytning vil faa den korporationsmæssige utbytning.

- 20 Jeg tror ikke at den tid vil komme da en enkelt industri kan diktere de andre sine betingelser, og skulde et enkelt fag komme til at optræ paa en saadan maate vil hele den øvrige befolkning reagere. Arbeiderne vil ogsaa ganske hurtig komme til klarhet over at den enkeltes vel er betinget av alles lykke. Faren ligger derfor ikke i at arbeiderne faar formegen magt. Den ligger i arbeiderne trællesind. Jeg
- 25 kan tænke mig at man kunde ha utsigt til at komme ut over det undertrykte forhold; men man vilde si at det ikke var praktisk politik i dag. Men det er praktisk politikk for dem som kjemper at vælge en linje som fører dem ut av den

økonomiske ufrihet og frem til frihet. Jeg tror ikke dette kan gjøres uten med
30 arbeidernes direkte deltagelse. Vi kan vælge vore bedste mænd og besætte alle
plasse med socialister; jeg tror ikke de er bedre end andre mennesker. Man skal
ikke gaa med paa at lægge sin skjebne i enkelte mænds hænder, det gjør vi ved at
lægge den i samfundets hænder og vælge socialister til at styre for os. Jeg tror
ikke de vil avskaffe den kapitalistiske utbytning, for erfaringerne i dag sier det
35 stikk motsatte. Derfor, naar vi har foreslaaet for Arbeidsmandsforbundet at vedta
et økonomisk program saa mener vi at vi fra den opfatning skal lægge grundlaget
for hele vort sociale arbeide. Se paa eksemplet Finland. For borgerskapet er ikke
noget middel for raat, ikke noget forkastelig for at kue den socialistiske
fremgang. Det samme vil være tilfældet overalt, ogsaa her; man vil ikke betænke
40 sig paa at dræpe titusener av landets egne borgere for sine formaal. Bratli sa:
Hvis arbeiderne vil frata os de kulturgoder som det har tat aarhundreder at
oparbeide, da gaar vi mand av huse med vaaben i haand. Assessor Meidel skrev
før verdenskrigen at industrien maatte betales godt; det nytter ikke at prutte; det
maatte regnes som nødvendige driftsutgifter. Professor Morgenstierne vilde
45 danne borgergarde mot arbeiderklassen. Disse folk har nok sin linje klar. Jeg tror
ikke at bare den reformistiske linje fører frem. Lian sier, at vi skal omlægge vore
linjer, saa skal vi gjøre det i fællesskap. Men da vi hadde anledning dertil paa siste
kongres, sa Lian at det skulde forbundene bestemme. Richard Hansen taler om
Trondhjemsforslaget. Dette er vistnok meget gjennomførlig. Det er ikke saa at
50 forbundets økonomi skal decentraliseres for enkelte større steder. Jeg tror ogsaa
dette kunde ordnes. Nye organisationer maatte ha en tid før de gik ut i kamp. Et
distriktsvis samarbeide kunde ogsaa ordne dette. Det blev hævdet at det var
upraktisk av regnskapsmæssige grunde. Ved diskussionen i komiteen gikk jeg
med paa ikke at opta dette spørmaal nu. Hansen sier at landsmøtet indbydes til
55 at vedta en beslutning som gjør det umulig for forbundets avdelinger at staa i
Det norske Arbeiderparti. Innledningen til fagoppositionens program lyder:

"Da fagorganisationen danner livsnerven i arbeiderbevægelsen, hvis viktigste
opgave er at omskape samfundsforholdene, bør den naturlige konsekvens være,
60 at dette formaall faar en fremtrædende plads i den faglige eller økonomiske
virksomhet - at der altsaa ikke bare tilstræbes forbedring av arbeidernes kaar
indenfor rammen av kapitaliststaten, men at man kjemper for at sprænge denne
og avskaffe den økonomiske utbytning ved producenternes direkte kontrol eller
overtagelse av produktion og omsætning og derved gennemføre den
65 socialistiske samfundsordning."

70 Dette var fremsat av Alfred Madsen og Martin Tranmæl. Alfred M. Nilsens linje blev ikke tat med. Men principerklæringen sier verken mer eller mindre end det jeg har her citert. Det er ikke bare fagforeningerne som er arbeidernes økonomiske organisationer. Hansen sier at det vil bli det nye styres pligt at arbeide for utmeldelse av partiet; men fagoppositionen har hævdet at fagforeningerne skal gjøres politiske. Hansen sa ogsaa at resultatet av arbeidet ikke er avhengig av det indhold organisationen gives. Hvis indholdet er 75 socialistisk, vil resultatet, maalet, være socialismen. Arbeidsmandsforbundets love sier ingenting om socialismen. De taler om reformer og forbedringer. Høire, venstre og arbeiderdemokrater kan med god samvittighet være medlemmer. Dette har sat sit præg paa kampvirksomheten, paa hele arbeidet og paa stillingen til spørsmålene. Derfor maa vi nu faa et program som peker hen 80 mot hvad vi vil. Enten man vedtar principerklæringen eller ei, saa maa man finde et program. Det store flertal i forbundet ønsker den federative organisationsform, og er det som man sier her socialismen vi har arbeidet for saa la os ogsaa si fra at det er socialismen vi vil. Vi vil ophæve den økonomiske kløft mellem klasserne i samfundet, ophæve klasserne - det er socialismen.

85

Kilde

Protokol over Norsk Arbeidsmandsforbunds 13. landsmøde. Kristiania 1918, s. 217-219.

Emner

Arbeiderbevegelsen

90

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/arbeidernes-direkte-deltagelse>

95

100

105